

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТУДЕНТОЦЕНТРОВАНОГО ПІДХОДУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті висвітлюються основні переваги студентоцентрованого підходу у закладі вищої освіти, розглядаються механізми та інструменти забезпечення студентоцентрованого підходу. Наголошується на необхідності забезпечення спільної роботи здобувачів вищої освіти, викладачів та адміністрації, використання інформаційно-комунікаційних технологій та компетентнісного підходу для підготовки майбутніх фахівців.

Ключові слова: студентоцентризований підхід, компетентнісний підхід, студент, заклад вищої освіти

Gladkykh H. Providing a Student-centered Approach in Higher Education Institutions. In the article the main advantages of the student-centered approach in higher education institutions are highlighted, the mechanisms and tools of a student-centered approach ensuring are discussed. It is emphasised on the need to ensure the joint effort between higher education seekers, teachers and administration, the use of information and communication technologies and a competency-based approach to future specialists training.

Key words: student-centered approach, competency-based approach, student, higher education institution

Сьогодні глобальні процеси, пов'язані з підвищенням вимог до сучасного фахівця, призвели до модернізації змісту вищої освіти, зміни освітньої парадигми, упровадження компетентнісного підходу тощо. Водночас, ефективний розвиток майбутнього фахівця може відбуватися лише за умови врахування його індивідуальних особливостей, орієнтації на його усесторонній розвиток. Означені позиції втілюються у студентоцентризованому підході, який зараз є необхідною умовою реалізації освітньої діяльності у закладі вищої освіти.

До характеристик та особливостей студентоцентризму дослідники відносять наступні: орієнтація на здобувача вищої освіти як на суб'єкта, який має власні індивідуальні особливості, інтереси та потреби [2, с. 39],

професійні та особистісні перспективи; побудова освітнього процесу на партнерських засадах [5, с. 26]; забезпечення органічного взаємозв'язку особистості та суспільства [6, с. 378]; наявність органів студентського самоврядування, яка може впливати на процес організації освітньої діяльності у закладі освіти.

Наступною особливістю студентоцентрованого підходу є можливість побудови власної освітньої траєкторії [3] та власного освітнього середовища [6, с. 378], які забезпечать максимальний розвиток та саморозвиток особистості у відповідності до їх можливостей та вподобань у межах обраної спеціальності. В такому різі очікується, що після закінчення закладу вищої освіти випускник стає активним членом суспільства, який має певний набір компетентностей, що знадобляться йому у житті та професійній діяльності.

Звісно, будь-який педагогічний підхід або технологія мають сукупність умов для їх ефективного застосування в навчально-виховному процесі. Стосовно студентоцентрованого проблемно-орієнтованого навчання О.Федишин звертає увагу на таким організаційних та якісних проблемах як необхідність підвищення якості підготовки науково-педагогічних працівників, їх мотивація на здійснення якісної освітньої діяльності, мотивація майбутніх фахівців на рівні роботодавців та перспектив ринку праці, низький стан матеріально-технічної, наукової або іншої бази закладу вищої освіти [7, с. 62]. До цих проблемних питань слід додати необхідність розвинутої соціально-побутової інфраструктури, яка дозволяє здобувачам вищої освіти комфортно навчатися та само реалізуватися.

До механізмів та інструментів забезпечення студентоцентрованого підходу науковці виділяють наступні:

- можливість навчатися за сучасними інтерактивними методиками;
- академічна мобільність як всередині держави, так і за кордоном;
- можливість брати участь у формуванні змісту навчання;
- забезпечення формування індивідуальної освітньої траєкторії [3] за рахунок різних освітніх програм, дисциплін за вільним вибором студентів та ін.;
- підвищення ролі бібліотеки як осередку науково-методичних джерел інформації;
- вдосконалення системи оцінювання, що заснована на результатах навчання;
- стимулювання автономності під час навчальної діяльності [5, с. 28];
- стимулювання навчальної, наукової активності здобувачів вищої освіти.

Ми повністю згодні з В. Глушевським та іншими науковцями, які вважають, що для забезпечення компетентнісного підходу необхідно змінювати існуючі педагогічні методики та впроваджувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітню діяльність [2, с. 39]. Стосовно зміни освітніх методів та технологій І. Кулага та О. Ткаченко рекомендують частіше застосувати проблемно-орієнтоване, проектне та змішане навчання з використанням ІКТ, що спонукатиме студентів до творчої реалізації та кращого опанування компетентностями, під час лекційних занять використовувати роботу в малих групах з метою формування практичних навичок [4, с. 237]. Використання інформаційно-комунікаційних технологій під час самостійної роботи надасть можливість здобувачам вищої освіти здійснювати навчальну діяльність у зручний для них час, підвищити можливості для опанування навчальним матеріалом, здійснювати контроль та самоконтроль навчальних досягнень та ін. [1, с. 71]. До інструментів ІКТ, які зараз активно використовуються в навчальному процесі вищої та середньої школи, слід віднести світову мережу Internet, віртуальні соціальні мережі [10, с. 119], системи дистанційного навчання, відкриті електронні ресурси, хмарні технології тощо.

Слід зазначити, що для забезпечення студентоцентрованого підходу необхідна спільна робота всіх учасників навчального процесу. Адміністрація закладу вищої освіти повинна забезпечити реалізацію студентоцентрованого підходу на законодавчому, матеріально-технічному, організаційному рівнях. В свою чергу, велика відповідальність покладеється на викладачів, які повинні працювати як єдина команда, бути для студентів наставниками [4, с. 236], провідником на шляху отримання знань та формування компетентностей [6, с. 380]. Окрема вимога стосовно допомоги студентам у вирішенні окремих питань студентського життя покладеється на кураторів академічних груп, які за допомогою ІКТ зможуть забезпечити активну соціалізацію студентської молоді [9, с. 49]. З іншого боку, адміністрація повинна переглянути питання навантаження викладача, який повинен задіювати різні форми просвітницької та наукової діяльності, а не тільки аудиторну роботу [4, с. 237].

Поряд з тим, що студентоцентрований підхід сприяє всебічному розвитку особистості здобувача вищої освіти, студенти теж мають стати активними учасниками освітнього процесу, підвищувати власну мотивацію на отримання знань та формування потрібних компетентностей. Окремо слід сказати про відповідальність з боку здобувачів вищої освіти, на що доречно звертають увагу ряд вчених, зокрема Н. Гришина [3], І. Кулага [4, с. 236], В. Глушевський [2, с. 39]. Дійсно, студенти зазвичай мають право обирати

наукових керівників курсових і дипломних робіт, навчальні предмети з циклу дисциплін за вибором студентів, методи та засоби реалізації запропонованих навчальних завдань. З іншого боку, цей вибір повинен забезпечувати розвиток необхідних компетентностей та підготувати здобувачів до активного існування в сучасному суспільстві.

Одним із засобів забезпечення студентоцентрованого підходу та підготовки майбутніх фахівців до прецесійної діяльності є студентоцентрований підхід, який дозволяє змістити пріоритети освітньої діяльності на формування потрібних компетентностей [8, с. 195], розширити можливості здобувача вищої освіти, підвищити його конкурентоспроможність [7, с. 61], забезпечити входження студента до глобального інформаційного суспільства [5, с. 26]. Поєднання обох підходів під час упровадження освітньої діяльності надасть можливість забезпечити високу якість підготовки майбутнього фахівця та підняти рейтинг закладу вищої освіти.

Отже, студентоцентрований підхід є необхідною умовою всебічного розвитку особистості здобувача вищої освіти, його підготовки до майбутньої професійної діяльності. Для його забезпечення необхідна спільна робота всіх учасників навчального процесу, зокрема адміністрації вищої навчального закладу, викладачів та безпосередньо студентів.

Література

1. Гладких Г.В., Шарова Т.М. Організація самостійної діяльності здобувачів вищої освіти засобами ІКТ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*: зб. наук. пр. 2020. Т.2. №69. С. 70–74.
2. Глушечський В., Метрик Р., Стешенко К. Сучасні виклики вищої освіти: інноваційні тренди у підготовці здобувачів. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2019. С. 38-41.
3. Гришина Н.М. Удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти: студентоцентрований підхід. *Державне будівництво*. 2019. №2. URL : <http://db.journal.kharkiv.ua/index.php/db/article/view/67/62>. DOI: <https://doi.org/10.34213/db.19.02.18>.
4. Кулага І.В., Ткаченко О.В. Студентоцентрований підхід як освітня інновація у вищій освіті України. *Ukraine – EU. Modern technology, business and law: collection of international scientific papers*. 2016. С. 235–238.
5. Лаврентьева О.О. Урахування особистісних потреб і запитів студентів під час організації освітнього процесу в закладі вищої освіти–вимога часу. *Матеріали III Всеукраїнського науково-методичного семінару*

«Підготовка майстра виробничого навчання, викладача професійного навчання до впровадження в освітній процес інноваційних технологій» (1 листопада 2019 р.). С. 26–28.

6. Сосницька Н., Глікман С. Студентоцентризований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник льотної академії. Серія: Педагогічні науки*. 2017. №1. С. 377–381.
7. Федисин О.О. Методичні аспекти студентоцентризованого навчання у закладах вищої освіти: проблеми та методи вирішення. *Матеріали наук.-практ. конф. «Актуальні питання педагогіки та психології: шляхи теоретичного і практичного вирішення проблем» (17-18 березня 2018 р., м. Одеса)*. С. 60–63.
8. Шаров С.В. Компетентнісний підхід: переваги, структура та особливості. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. Серія: Педагогічні науки*. 2018. №4. С. 194–199.
9. Юр'єв І.М., Шаров С.В. Особливості інтеграції ІКТ у роботу куратора академічної групи. *Матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. «Перспективні шляхи розвитку науки та освіти» (31 січня 2019 р., м. Дніпро)*. Т.1. С. 46–51.
10. Яцишин А.В. Застосування віртуальних соціальних мереж для потреб загальної середньої освіти. *Information Technologies in Education*. 2014. №19. С. 119–126.

Землянська А.В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української і зарубіжної літератури,

Сажко У.С.

здобувач вищої освіти

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ПРИЙОМУ СТВОРЕННЯ КАЛІГРАМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ЕПІЧНИХ ТВОРІВ

Анотація. У статті обґрунтовано доцільність використання на заняттях з літератури прийому створення каліграми. Подано методичні рекомендації до застосування цього прийому при вивченні епічних творів української і зарубіжної літератури.

Ключові слова: каліграма, прийом, епос, візуальний образ, символ.